

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА ФІЗІОЛОГІЇ, ІМУНОЛОГІЇ І БІОХІМІЇ З КУРСОМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА
МЕДИЦИНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан біологічного факультету

_____ Л.О. Омелянчик
(підпис) (ініціали та прізвище)

« _____ » _____ 2024 р.

Шкільний курс біології та основ здоров'я

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
очної форми здобуття освіти
спеціальності «014 Середня освіта»
предметної спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
освітньо-професійна програма «Середня освіта (біологія та основи здоров'я)»

Укладач: к.б.н., доцент Новосад Наталія Василівна

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри фізіології, імунології і
біохімії з курсом цивільного захисту та
медицини

Протокол № 1 від «23» січня 2024 р.

Завідувач кафедри _____

_____ О.Г.Куш
(підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
біологічного факультету

Протокол № 1 від «02» лютого 2024 р.

Голова науково-методичної ради

біологічного факультету

_____ Н.М. Притула
(підпис) (ініціали, прізвище)

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

_____ В.В. Перетяцько
(підпис) (ініціали, прізвище)

2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»	Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Спеціальність 014 Середня освіта	Загальна кількість годин – 120	Семестр:	
Спеціалізація 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)		3-й	-
Освітньо-професійна програма Середня освіта (біологія та основи здоров'я)	*Змістових модулів – 6	Лекції	
		30 год.	-
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	Практичні	
		30 год.	-
		Самостійна робота	
		60 год.	-
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Шкільний курс біології та основ здоров'я» є отримання студентами знань про зміст шкільних курсів з біології та основ здоров'я, у яких відображені відповідно знання про живу природу й розглядаються питання здоров'я і безпеки життєдіяльності та формування психолого-педагогічної компетентності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я при викладанні.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Шкільний курс біології та основ здоров'я» є: ознайомлення студентів зі змістом навчальних програм та підручників із курсів «Біологія» та «Основи здоров'я» та їх структурою; ознайомлення з основними принципами побудови шкільного курсу біології; усвідомлення значення формування здоров'язбережувальної компетентності учнів – на основі оволодіння ними знаннями про здоров'я і безпеку, практичними навичками здорового способу життя і безпечної поведінки, формування ціннісного ставлення до життя та здоров'я – у сприянні зміцнення та збереження їх здоров'я; сприяння формуванню у студентів навичок самоосвіти й професійного самовдосконалення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
СФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
СФК 5. Забезпечення охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами), їхньої рухової активності в освітньому процесі та позаурочній діяльності.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
СПК 1. Здатність використовувати біологічні і хімічні поняття, закони, концепції, вчення й теорії для пояснення та розвитку в учнів розуміння цілісності та взаємозалежності живих систем і організмів.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
СПК 2. Здатність розуміти й уміти пояснити будову, хімічні процеси, функції, життєдіяльність, розмноження, класифікацію, походження, поширення, використання живих організмів і систем усіх рівнів організації.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен

	робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
СПК 7. Здатність розкривати сутність здорового способу життя, розробляти здоров'язбережувальні програми, реалізовувати відповідні вміння в освітньому процесі закладів середньої освіти.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
РН 2. <i>Оперує</i> базовими категоріями та поняттями спеціальності.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
РН 8. <i>Знає та розуміє і здатний використовувати</i> принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання біології та основ здоров'я в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти), <i>добирає і застосовує</i> сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків біології та основ здоров'я.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
РН 10. <i>Володіє формами та методами</i> виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, <i>уміє</i> відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини, <i>дотримується</i> педагогічної етики, поважає гідність дітей, <i>навчає</i> їх захищатися від фізичного та психічного насильства, <i>переконує</i> уникати шкідливих звичок.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
РН 11. <i>Знає</i> біологічну і хімічну термінологію, термінологію наук про здоров'я, <i>розуміє</i> основні концепції, теорії та загальну структуру біологічної науки та наук про здоров'я, <i>застосовує</i> засоби оцінки рівня складових здоров'я людини (фізичної, психічної, соціальної й духовної).	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
РН 12. <i>Знає</i> сучасну систему живих організмів та методологію систематики, будову та основні функціональні особливості підтримання життєдіяльності живих організмів; основні закони й положення хімії, біохімії, молекулярної біології, біофізики, генетики, еволюційної біології, роль живих організмів та біологічних систем різного рівня у житті суспільства, їх використання, охорону, відтворення, <i>характеризує</i> живі організми й системи різного рівня з використанням методів	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен

сучасної біології, володіє різними методами розв'язування задач з біології.	
РН 13. <i>Знає</i> будову й функції організму людини, основи здорового способу життя, <i>створює</i> індивідуальні оздоровчі програми, <i>застосовує</i> методи валеологічної профілактики та оздоровлення, здоров'язбережувальні технології.	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
РН 14. <i>Уміє</i> застосовувати знання сучасних теоретичних основ біології для пояснення будови й функціональних особливостей організмів на різних рівнях організації живого, їхню взаємодію, взаємозв'язки, походження, класифікацію, значення, використання та поширення	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
РН 15. <i>Виконує</i> експериментальні польові та лабораторні дослідження, <i>уміє</i> виготовляти біологічні препарати, колекції, гербарії, самостійно <i>вимірює</i> антропометричні, фізіометричні й функціональні показники за допомогою апаратної та інструментальної діагностики, <i>використовує</i> біоетичні принципи проведення валеологічних експериментів, <i>інтерпретує</i> результати досліджень	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
РН 16. <i>Розуміє і характеризує</i> стратегію сталого розвитку та розкриває сутність взаємозв'язків між довкіллям і людиною; <i>знає</i> провідні принципи функціонування екосистем, оцінює вплив екологічних факторів на здоров'я людини	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен
РН 17. <i>Добирає</i> міжпредметні зв'язки курсів біології в базовій середній школі з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності, відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство»	Методи: словесний, наочний, практичний, проблемний, дослідницький Контрольні заходи: розв'язання ситуаційних задач; тестові випробування, виконання завдань лабораторних робіт, письмова контрольна робота, індивідуальне дослідницьке завдання, екзамен

Міждисциплінарні зв'язки. Даний курс включає в собі знання, отримані на курсах «основи здоров'я людини», «ботаніка», «зоологія», «анатомія людини», «біохімія з основами молекулярної біології», «цитологія та гістологія з основами ембріології», «методика організації та проведення біологічного експерименту», навчальної практики з ботаніки та зоології. Маючи базові знання про біологію рослин, тварин, анатомію людини, різновиди клітин, їх будову та біохімічні процеси в них студенти зрозуміють логіку структури шкільних підручників з біології та наступність їх розділів. Вони також легко з'ясують, що біологія, як навчальний предмет, є системою основних наукових понять біології, спеціально відібраних, дидактично перероблених, розташованих у певному порядку, що розвиваються в логічній послідовності і знаходяться у взаємозв'язку між собою, а шкільний предмет «Біологія» є цілісним курсом в основній школі. На біологічних знаннях ґрунтується формування здорового способу життя, це дозволяє зрозуміти майбутньому вчителю роль шкільного курсу «Основи здоров'я» у формуванні в учнів мотивації до збереження

та зміцнення здоров'я. Даний курс є бідгруттям для подальшого вивчення та успішного засвоєння таких дисциплін, як «Методика навчання біології та основ здоров'я», «Методика навчання біології та основ здоров'я», «Основи інклюзивної освіти», виконання курсових робіт.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Навчальна програма з біології 6-9 класів для загальноосвітніх навчальних закладів

Тема 1. Шкільний курс «Біологія» у загальноосвітній школі. Компетентнісний підхід на уроках біології.

Предмет та завдання шкільного курсу «Біологія»: освітні, розвиваючі, виховні. Системно-структурний і функціональний підходи під час конструювання змісту програми. Загальний зміст шкільної біології. Компетентнісний підхід на уроках біології. Перелік ключових компетентностей, їх зміст і можливості реалізації у процесі навчання біології. Предметна компетентність як дидактична проблема. Зміст компонентів біологічної компетентності. Еколого-еволюційний підхід до компетентісно орієнтованого навчання біології.

Тема 2. Наскрізнi змістові лінії в навчанні біології учнів основної школи

Змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток». Змістова лінія «Громадянська відповідальність». Змістова лінія «Здоров'я і безпека». Змістова лінія «Підприємливість і фінансова грамотність». Результат біологічної освіти в основній школі

Змістовий модуль 2. Особливості навчальної програми та зміст підручників з «Біології» для 6-9 класів

Тема 3. Особливості навчальної програми та зміст підручника з «Біології» для 6-го класу

Специфіка змісту біології у шостому класі. Наскрізнi лінії в підручнику «Біології» 6 класу. Характеристика «Вступу» та тем підручника «Біологія» для 6 класу: вступ, тема «Клітина», тема «Одноклітинні організми. Перехід до багатоклітинності», тема «Рослини», тема «Різноманітність рослин», тема «Гриби»

Тема 4. Особливості навчальної програми та зміст підручника з «Біології» для 7-го класу

Характеристика «Вступу» та тем підручника «Біологія» для 7 класу: різноманітність тварин, процеси життєдіяльності тварин, поведінка тварин, організми і середовище існування, узагальнення Наскрізнi лінії в підручнику «Біології» 6 класу

Тема 5. Особливості навчальної програми та зміст підручника з «Біології» для 8-го класу.

Характеристика «Вступу» та тем підручника «Біологія» для 8 класу: організм людини як біологічна система, опора і рух, обмін речовин та перетворення енергії в організмі людини, травлення, дихання, транспорт речовин в організмі людини, виділення та терморегуляція, зв'язок організму людини із зовнішнім середовищем та нервова система, зв'язок організму людини із зовнішнім середовищем та сенсорні системи, вища нервова діяльність, ендокринна система, розмноження та розвиток людини, узагальнення

Тема 6. Особливості навчальної програми та зміст підручника з «Біології» для 9-го класу.

Характеристика «Вступу» та тем підручника «Біологія» для 9 класу: хімічний склад клітини, структура клітини, принципи функціонування клітини, збереження та реалізація спадкової інформації, закономірності успадкування ознак, еволюція органічного світу, біорізноманіття, надорганізмові біологічні системи, біологія як основа біотехнології та медицини, узагальнення

Змістовий модуль 3. Особливості навчальної програми та зміст підручників для 8-9-х класів з поглибленим вивченням біології

Тема 7. Особливості навчальної програми та зміст підручника для 8-х класів з поглибленим вивченням біології.

Характеристика «Вступу» та тем підручника «Біологія» для 8 класу: обмін речовин та перетворення енергії в організмі людини, обмін речовин та травлення, дихання, виділення та терморегуляція, опора і рух, зв'язок організму людини із зовнішнім середовищем та нервова система, зв'язок організму людини із зовнішнім середовищем та сенсорні системи, вища нервова діяльність, розмноження та індивідуальний розвиток людини, адаптація і виживання людини за екстремальних умов, узагальнення.

Тема 8. Особливості навчальної програми та зміст підручника для 9-х класів з поглибленим вивченням біології

Характеристика «Вступу» та тем підручника «Біологія» для 9 класу: хімічний склад клітини та біологічні молекули, структура клітини, принципи функціонування клітини, збереження та реалізація спадкової інформації, закономірності успадкування ознак, еволюція органічного світу, біорізноманіття, надорганізмові біологічні системи, Різноманітність біоти України та принципи і підходи до її збереження, Біорізноманітність Українського Полісся, Біорізноманітність лісостепу, Біорізноманітність українських степів, Біорізноманітність Українських Карпат, Біорізноманітність Гірського Криму, Біорізноманітність Чорного та Азовського морів, біологія як основа біотехнології та медицини, узагальнення. Навчальний проект.

Змістовий модуль 4. Лабораторні та практичні роботи в курсі шкільної біології

Тема 9. Лабораторні та практичні роботи в курсі шкільної біології

Метод лабораторних робіт. Організація та проведення лабораторних робіт. Метод практичних робіт. Особливості проведення лабораторних і практичних робіт у 6-9 класах. Лабораторно-практична діяльність учнів під час уроків біології у світі сучасних технологій

Змістовий модуль 5. Предмет та завдання шкільного курсу «Основи здоров'я».

Практичні завдання, як складові діяльнісного компонента шкільного курсу «Основи здоров'я».

Тема 10. Предмет та завдання шкільного курсу «Основи здоров'я». Навчальна програма з основ здоров'я для 5-9 класів.

Предмет та завдання шкільного курсу «Основи здоров'я». Особливості програми курсу «Основи здоров'я»: розділ «Життя і здоров'я людини», розділ «Фізична складова здоров'я», розділ «Соціальна складова здоров'я», розділ «Психічна й духовна складові здоров'я». Структура навчальної програми з «Основ здоров'я». Структура шкільного підручника з інтегрованого курсу «Основи здоров'я». Основні поняття курсу «Основи здоров'я»

Тема 11. Практичні завдання, як складові діяльнісного компонента шкільного курсу «Основи здоров'я».

Особливості проведення практичних робіт у 5-9 класах. Відпрацювання практичних дій при вивченні теми. Залучення учнів до самооцінки різних видів своєї діяльності, у тому числі й розвитку життєвих навичок. Практичні завдання, які є складовою діяльнісного компонента на уроках «Основи здоров'я» у 5-9 класах.

Змістовий модуль 6. Особливості навчальної програми та зміст підручників з «Основ здоров'я» у 5-9 класах

Тема 12. Вивчення розділу «Здоров'я людини» у шкільному курсі «Основи здоров'я» у 5-9 класах.

Зміст розділу «Здоров'я людини» навчальної дисципліни «Основи здоров'я». Перелік знаннєвого компонента. Перелік діяльнісного компонента. Перелік ціннісного компонента

Тема 13. Фізична складова здоров'я при вивченні шкільного курсу «Основи здоров'я» у 5-9 класах

Зміст розділу «Фізична складова здоров'я» навчальної дисципліни «Основи здоров'я». Перелік знанневого компонента. Перелік діяльнісного компонента. Перелік ціннісного компонента

Тема 14. Психічна і духовна складові здоров'я при вивченні шкільного курсу «Основи здоров'я» у 5-9 класах

Зміст розділу «Психічна і духовна складові здоров'я» навчальної дисципліни «Основи здоров'я». Перелік знанневого компонента. Перелік діяльнісного компонента. Перелік ціннісного компонента

Тема 15. Соціальна складова здоров'я при вивченні шкільного курсу «Основи здоров'я» у 5-9 класах

Зміст розділу «Соціальна складова здоров'я» навчальної дисципліни «Основи здоров'я». Перелік знанневого компонента. Перелік діяльнісного компонента. Перелік ціннісного компонента

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські/ Практичні /Лабораторні заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/дф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	12	6	-	6	-	3	-	7,5	3	10,5
2	15	12	6	-	6	-	3	-	9,5	3	12,5
3	15	8	4	-	4	-	7	-	5	2	7
4	15	4	2	-	2	-	11	-	4	1	5
5	15	12	6	-	6	-	3	-	9,5	3	12,5
6	15	12	6	-	6	-	3	-	9,5	3	12,5
Усього за змістові модулі	90	60	30	-	30	-	30	-	45	15	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30		20	20	40
Загалом					120					100	

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д/в	з/в
1	Шкільний курс «Біологія» у загальноосвітній школі. Компетентнісний підхід на уроках біології.	2	-
	Наскрізні змістові лінії в навчанні біології учнів основної школи	4	-
2	Особливості навчальної програми та зміст підручника з «Біології» для 6-го та 7-го класів	2	-
	Особливості навчальної програми та зміст підручника з «Біології» для 8-го класу	2	-
	Особливості навчальної програми та зміст підручника з «Біології» для 9-го класу	2	-
3	Особливості навчальної програми та зміст підручника для 8-х класів з поглибленим вивченням біології	2	-

	Особливості навчальної програми та зміст підручника для 9-х класів з поглибленим вивченням біології	2	-
4	Лабораторні та практичні роботи в курсі шкільної біології	2	-
5	Предмет та завдання шкільного курсу «Основи здоров'я». Навчальна програма з основ здоров'я для 5-9 класів	2	-
	Практичні завдання, як складові діяльнісного компоненту шкільного курсу «Основи здоров'я»	2	-
	Вивчення розділу «Здоров'я людини» у шкільному курсі «Основи здоров'я» у 5-9 класах	2	-
6	Фізична складова здоров'я при вивченні шкільного курсу «Основи здоров'я» у 5-9 класах	2	-
	Психічна і духовна складові здоров'я при вивченні шкільного курсу «Основи здоров'я» у 5-9 класах	2	-
	Соціальна складова здоров'я при вивченні шкільного курсу «Основи здоров'я» у 5-9 класах	2	-
	Всього	30	-

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д/в	з/в
1	Шкільна програма з біології: загальна структура, методичний аналіз	2	-
	Аналіз шкільних підручників	4	-
2	Шкільний курс біології у 6 та 7 класі	2	-
	Шкільний курс біології у 8 класі	2	-
	Шкільний курс біології у 9 класі	2	-
3	Шкільний курс поглибленого вивчення біології у 8 класі	2	-
	Шкільний курс поглибленого вивчення біології у 8 класі	2	-
4	Лабораторні та практичні роботи в курсі шкільної біології	2	-
5	Аналіз шкільних підручників «Основи здоров'я» 5-9 класів	2	-
	Практичні завдання, як складові діяльнісного компоненту шкільного курсу «Основи здоров'я»	2	-
	«Здоров'я людини» у шкільному курсі «Основи здоров'я» у 5-9 класах	2	-
6	Фізична складова здоров'я при вивченні шкільного курсу «Основи здоров'я» у 5-9 класах	2	-
	Психічна і духовна складові здоров'я при вивченні шкільного курсу «Основи здоров'я» у 5-9 класах	2	-
	Соціальна складова здоров'я при вивченні шкільного курсу «Основи здоров'я» у 5-9 класах	2	-
	Всього	30	-

7. Види і зміст поточних контрольних заходів *

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання - опитування	<p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Цілі та завдання біологічної освіти. 2. Типи навчальних програм їх зміст. 3. Основні категорії навчальних цілей біологічної освіти. 4. Основні групи компетенцій, якими повинен володіти випускник середньої школи якцільна особистість. 5. Структурні компоненти процесу навчання біології. 6. Закономірності процесу навчання біології. 7. Основні принципи навчання біології. 8. Структурні компоненти підручника біології. 	<p>1 бал виставляються студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом, формою та обсягом. Це означає, що студент в повній мірі за програмою засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, а й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, вдало наводить приклади; 0,75 бали передбачає також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість в визначенні понять; 0,5 балів виставляється студенту тоді, коли він в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів. 0,25 балів ставиться коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок в усній відповіді. 0 балів ставиться коли студент не знає</p>	3

		Активна участь Тестові завдання	весь програмний матеріал. 0,5	1,5 3
	Практичне завдання – виконання практичної роботи	Вимоги до виконання та оформлення у Moodle: Виконання практичної роботи (1-3) та її захист	1 бал виставляються здобувачеві тоді, коли всі завдання виконані правильно, письмово відтворені у відповідності до вимог, здобувач розуміє суть роботи; 0,75 балів виставляються здобувачеві тоді, коли він виявляє розуміння основних понять, положень і фактів, проте виконані завдання містять помилки; 0,5 бал виставляються здобувачеві тоді, коли він частково розбирається у матеріалі, завдання виконані не в повному обсязі або містять помилки; 0,25 балів виставляється здобувачеві тоді, коли завдання виконані частково, здобувач відчуває труднощі у розумінні лабораторної роботи; 0 балів виставляється здобувачеві тоді, коли лабораторна робота не виконана і не захищена.	3
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			10,5
2	Теоретичне завдання - опитування	Питання для підготовки: 1. Мета і завдання курсу біології у 6 класі. 2. Особливості програми та підручника з «Біології» для 6-го класу. 3. Структура навчального матеріалу біології у 6 класі. 4. Мета і завдання курсу біології у 7 класі. 5. Особливості програми та підручника з «Біології» для 7-го класу. 6. Структура навчального матеріалу біології у 7 класі.	1 бал виставляються студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом, формою та обсягом. Це означає, що студент в повній мірі за програмою засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, а й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, вдало наводить приклади; 0,75 бали передбачає також високий	3

		<p>7. Мета і завдання курсу біології у 8 класі. 8. Особливості програми та підручника з «Біології» для 8-го класу. 9. Структура навчального матеріалу біології у 8 класі. 10. Мета і завдання курсу біології у 9 класі. 11. Особливості програми та підручника з «Біології» для 9-го класу. 12. Структура навчального матеріалу біології у 9 класі.</p> <p>Активна участь Тестові завдання</p>	<p>рівень знань і навичок. При цьому відповідь повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабе знання додаткової літератури, недостатня чіткість в визначенні понять; 0,5 балів виставляється студенту тоді, коли він в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів. 0,25 балів ставиться коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок в усній відповіді. 0 балів ставиться коли студент не знає весь програмний матеріал.</p> <p style="text-align: center;">0,5</p>	<p style="text-align: center;">1,5 5</p>
	<p>Практичне завдання – виконання практичної роботи</p>	<p>Вимоги до виконання та оформлення у Moodle: Виконання практичної роботи (4-6) та її захист</p>	<p>1 бал виставляються здобувачеві тоді, коли всі завдання виконані правильно, письмово відтворені у відповідності до вимог, здобувач розуміє суть роботи; 0,75 балів виставляються здобувачеві тоді, коли він виявляє розуміння основних понять, положень і фактів, проте виконані завдання містять помилки; 0,5 бал виставляються здобувачеві тоді, коли він частково розбирається у матеріалі, завдання виконані не в повному обсязі або</p>	<p style="text-align: center;">3</p>

			містять помилки; 0,25 балів виставляється здобувачеві тоді, коли завдання виконані частково, здобувач відчуває труднощі у розумінні лабораторної роботи; 0 балів виставляється здобувачеві тоді, коли лабораторна робота не виконана і не захищена.	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			12,5
3	Теоретичне завдання - опитування	Питання для підготовки: 1. Мета і завдання курсу поглибленого вивчення біології у 8 класі. 2. Особливості програми та підручника з «Біології» для поглибленого вивчення у 8-му класі. 3. Структура навчального матеріалу поглибленого вивчення біології у 8 класі. 4. Мета і завдання курсу поглибленого вивчення біології біології у 9 класі. 5. Особливості програми та підручника з «Біології» для поглибленого вивчення у 9-му класі. 6. Структура навчального матеріалу поглибленого вивчення біології у 9 класі.	1 бал виставляються студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом, формою та обсягом. Це означає, що студент в повній мірі за програмою засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, а й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, вдало наводить приклади; 0,75 бали передбачає також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість в визначенні понять; 0,5 балів виставляється студенту тоді, коли він в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання	2

		Активна участь Тестові завдання	при наведенні прикладів. 0,25 балів ставиться коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок в усній відповіді. 0 балів ставиться коли студент не знає весь програмний матеріал. 0,5	1 2
	Практичне завдання – виконання практичної роботи	Вимоги до виконання та оформлення у Moodle: Виконання практичної роботи (7-8) та її захист	1 бал виставляються здобувачеві тоді, коли всі завдання виконані правильно, письмово відтворені у відповідності до вимог, здобувач розуміє суть роботи; 0,75 балів виставляються здобувачеві тоді, коли він виявляє розуміння основних понять, положень і фактів, проте виконані завдання містять помилки; 0,5 бал виставляються здобувачеві тоді, коли він частково розбирається у матеріалі, завдання виконані не в повному обсязі або містять помилки; 0,25 балів виставляється здобувачеві тоді, коли завдання виконані частково, здобувач відчуває труднощі у розумінні лабораторної роботи; 0 балів виставляється здобувачеві тоді, коли лабораторна робота не виконана і не захищена.	2
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			7
4	Теоретичне завдання - опитування	Питання для підготовки: 1. Метод лабораторних робіт.	1 бал виставляються студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом,	1

		<p>2. Організація та проведення лабораторних робіт.</p> <p>3. Метод практичних робіт.</p> <p>4. Особливості проведення лабораторних і практичних робіт у 6-9 класах.</p> <p>5. Лабораторно-практична діяльність учнів під час уроків біології у світі сучасних технологій</p> <p>Активна участь Тестові завдання</p>	<p>формою та обсягом. Це означає, що студент в повній мірі за програмою засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, а й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, вдало наводить приклади;</p> <p>0,75 бали передбачає також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість в визначенні понять;</p> <p>0,5 балів виставляється студенту тоді, коли він в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.</p> <p>0,25 балів ставиться коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок в усній відповіді.</p> <p>0 балів ставиться коли студент не знає весь програмний матеріал.</p> <p>0,5</p>	<p>0,5 2,5</p>
Практичне завдання – виконання	Вимоги до виконання та оформлення у Moodle:	Виконання практичної роботи (9) та її захист	1 бал виставляються здобувачеві тоді, коли всі завдання виконані правильно, письмово	1

	лабораторної роботи та тестових завдань		<p>відтворені у відповідності до вимог, здобувач розуміє суть роботи;</p> <p>0,75 балів виставляються здобувачеві тоді, коли він виявляє розуміння основних понять, положень і фактів, проте виконані завдання містять помилки;</p> <p>0,5 бал виставляються здобувачеві тоді, коли він частково розбирається у матеріалі, завдання виконані не в повному обсязі або містять помилки;</p> <p>0,25 балів виставляється здобувачеві тоді, коли завдання виконані частково, здобувач відчуває труднощі у розумінні лабораторної роботи;</p> <p>0 балів виставляється здобувачеві тоді, коли лабораторна робота не виконана і не захищена.</p>	
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			5
5	Теоретичне завдання - опитування	<p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет та завдання шкільного курсу «Основи здоров'я». 2. Особливості програми курсу «Основи здоров'я». 3. Структура навчальної програми з «Основ здоров'я» 4. Структура шкільного підручника з інтегрованого курсу «Основи здоров'я» 5. Особливості проведення практичних робіт у 5-9 класах. 6. Відпрацювання практичних дій при вивченні теми. 7. Залучення учнів до самооцінки різних видів своєї діяльності, у тому числі й розвитку життєвих навичок. 	<p>1 бал виставляються студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом, формою та обсягом. Це означає, що студент в повній мірі за програмою засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, а й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, вдало наводить приклади;</p> <p>0,75 бали передбачає також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання</p>	3

		<p>8. Практичні завдання, які є складовою діяльнісного компоненту на уроках «Основи здоров'я» у 5-9 класах.</p> <p>9. Зміст розділу «Здоров'я людини» навчальної дисципліни «Основи здоров'я».</p> <p>10. Перелік знаннєвого компонента.</p> <p>11. Перелік діяльнісного компонента</p> <p>12. Перелік ціннісного компонента</p> <p>Активна участь Тестові завдання</p>	<p>додаткової літератури, недостатня чіткість в визначенні понять;</p> <p>0,5 балів виставляється студенту тоді, коли він в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.</p> <p>0,25 балів ставиться коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок в усній відповіді.</p> <p>0 балів ставиться коли студент не знає весь програмний матеріал.</p> <p style="text-align: center;">0,5</p>	<p>1,5 5</p>
<p>Практичне завдання – виконання лабораторної роботи та тестових завдань</p>		<p>Вимоги до виконання та оформлення у Moodle: Виконання практичної роботи (10-12) та її захист</p>	<p>1 бал виставляються здобувачеві тоді, коли всі завдання виконані правильно, письмово відтворені у відповідності до вимог, здобувач розуміє суть роботи;</p> <p>0,75 балів виставляються здобувачеві тоді, коли він виявляє розуміння основних понять, положень і фактів, проте виконані завдання містять помилки;</p> <p>0,5 бал виставляються здобувачеві тоді, коли він частково розбирається у матеріалі, завдання виконані не в повному обсязі або містять помилки;</p> <p>0,25 балів виставляється здобувачеві тоді, коли завдання виконані частково, здобувач відчуває труднощі у розумінні лабораторної роботи;</p> <p>0 балів виставляється здобувачеві тоді, коли</p>	<p>3</p>

			лабораторна робота не виконана і не захищена.	
Усього за ЗМ 5 контр. заходів	2			12,5
б	Теоретичне завдання - опитування	<p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст розділу «Фізична складова здоров'я» навчальної дисципліни «Основи здоров'я». 2. Перелік знаннєвого компонента. 3. Перелік діяльнісного компонента 4. Перелік ціннісного компонента 5. Зміст розділу «Психічна і духовна складові здоров'я» навчальної дисципліни «Основи здоров'я». 6. Перелік знаннєвого компонента. 7. Перелік діяльнісного компонента 8. Перелік ціннісного компонента 9. Зміст розділу «Психічна і духовна складові здоров'я» навчальної дисципліни «Основи здоров'я». 10. Перелік знаннєвого компонента. 11. Перелік діяльнісного компонента 12. Перелік ціннісного компонента 	<p>1 бал виставляються студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом, формою та обсягом. Це означає, що студент в повній мірі за програмою засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, а й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, вдало наводить приклади;</p> <p>0,75 бали передбачає також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабе знання додаткової літератури, недостатня чіткість в визначенні понять;</p> <p>0,5 балів виставляється студенту тоді, коли він в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.</p> <p>0,25 балів ставиться коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику</p>	3

		Активна участь Тестові завдання	кількість помилок в усній відповіді. 0 балів ставиться коли студент не знає весь програмний матеріал. 0,5	1,5 5
	Практичне завдання – виконання лабораторної роботи та тестових завдань	Вимоги до виконання та оформлення у Moodle: Виконання практичної роботи (13-15) та її захист	1 бал виставляються здобувачеві тоді, коли всі завдання виконані правильно, письмово відтворені у відповідності до вимог, здобувач розуміє суть роботи; 0,75 балів виставляються здобувачеві тоді, коли він виявляє розуміння основних понять, положень і фактів, проте виконані завдання містять помилки; 0,5 бал виставляються здобувачеві тоді, коли він частково розбирається у матеріалі, завдання виконані не в повному обсязі або містять помилки; 0,25 балів виставляється здобувачеві тоді, коли завдання виконані частково, здобувач відчуває труднощі у розумінні лабораторної роботи; 0 балів виставляється здобувачеві тоді, коли лабораторна робота не виконана і не захищена.	3
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	2			12,5
Усього за змістові модулі контр. заходів	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
екзамен	Завдання	<p>Індивідуальні дослідницькі завдання повинні містити аналіз сучасного стану обраного питання. Виконуються у вигляді доповіді та презентації. Обсяг доповіді ІДЗ повинен бути розрахований на 7-10 хв. Доповідь повинна складатися зі вступу, в якому висвітлена актуальність, мета дослідження, завдання, об'єкт та предмет (1-2 хв.) повне висвітлення питань, висновки та додається список використаних джерел. Презентація ІДЗ повинна містити графіки, таблиці та рисунки та складатися з 15-20 слайдів, включати особисто розроблених 10 тестових завдань за темою.</p> <p>ІДЗ повинно бути виконано протягом семестру, та представлено до захисту до початку залікового тижня.</p> <p>Питання для виконання ІДЗ обираються відповідно до номера прізвища студента у журналі академічної групи.</p> <p>Орієнтовні питання для виконання завдання викладено на сторінці СЕЗН ЗНУ на платформі Moodle.</p>	<p>19-20 балів – здобувачі освіти самостійно виконали понад 90% завдань, під час виконання роботи виявили усебічні, систематичні та глибокі знання програмного матеріалу з дисципліни, уміння ставити мету і формулювати завдання досліджень; творчі здібності у розумінні та використанні програмного матеріалу для виконання поставлених мети та завдань; чітко, логічно, послідовно викладати матеріал; робити обґрунтовані висновки. Під час захисту індивідуального завдання надавали вичерпні, аргументовані та цілісні відповіді на всі запитання. Робота оформлена акуратно, відповідно до поставлених вимог.</p> <p>17-18 балів – здобувачі освіти виконали не менше 90% завдань, завдання роботи виконані достатньо грамотно, але є декілька (1-3) несуттєвих помилок. Під час виконання роботи здобувачі освіти виявили знання і розуміння програмного матеріалу з дисципліни в повному обсязі, уміння ставити мету і формулювати завдання досліджень; творчий підхід до виконання поставлених мети та завдань; логічно, послідовно викладати матеріал; робити обґрунтовані висновки. Під час захисту індивідуального завдання загалом надавали аргументовані, без суттєвих помилок, відповіді на всі запитання. У цілому робота оформлена акуратно, але</p>	20

			<p>наявні незначні неточності в її оформленні та презентації.</p> <p>15-16 балів – здобувачі освіти виконали не менше 80% завдань, завдання роботи виконані достатньо грамотно, але є декілька (до 5) несуттєвих помилок. Під час виконання роботи здобувачі освіти виявили знання і розуміння програмного матеріалу з дисципліни з основних розділів, уміння ставити мету і формулювати завдання досліджень; логічно, послідовно викладати матеріал; робити висновки. Під час захисту індивідуального завдання відповідали достатньо грамотно, але припускались однієї-двох непринципових помилок. Робота оформлена акуратно, але наявні незначні неточності в її оформленні.</p> <p>13-14 балів – здобувачі освіти виконали завдання не в повному обсязі, але не менше 70%. Під час виконання роботи виявили знання й розуміння основних положень дисципліни; завдання виконали неповно, непослідовно; наявні неточності та помилки у змісті та оформленні роботи. Здобувачі освіти виявляють знання й розуміння основних положень матеріалу, але надають неповні, непослідовні відповіді. Під час захисту індивідуального завдання демонстрували недостатньо глибокі знання з досліджуваної теми, припускаючись не відповідностей у визначенні понять, неповно або недостатньо аргументовано відповідали на запитання.</p> <p>10-12 балів – здобувачі освіти виконали завдання не в повному обсязі, але не менше ніж на 60%; у роботі присутні принципові помилки в оформленні. Під час виконання</p>	
--	--	--	---	--

			<p>роботи виявили знання й розуміння основних положень матеріалу з дисципліни. Під час захисті та підготовці презентації продемонстрували поверхневі знання з досліджуваної теми, відповідали неповно, непослідовно, припускаючись не відповідностей у визначенні понять, не вміє переконливо обґрунтувати свою думку.</p> <p>0-9 балів – здобувачі освіти виконали понад 50% завдань. Під час виконання роботи припускалися принципових помилок при розв'язанні завдань. Робота оформлена зі значними порушеннями вимог. Необхідна досконала переробка роботи. Під час захисту здобувачі освіти виявили поверхові знання і розуміння основного програмового матеріалу в обсязі, який не дозволяє засвоювати наступний програмний матеріал; не відповідає на основні запитання.</p>	
	Тестування в СЕЗН ЗНУ	Підготовка до екзамену здійснюється за навчальним матеріалом усього курсу (питання див. Розділ 3 робочої програми навчальної дисципліни)	Виконання тестових завдань відбувається на сторінці дисципліни в СЕЗН ЗНУ. Із банку тестових завдань СЕЗН ЗНУ для кожного здобувача освіти випадковим чином обирається 20 тестових завдань. За кожну вірну відповідь на тестове завдання здобувач освіти отримує 1 бал.	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Матяш Н.Ю., Коршевнік Т.В., Рибалко Л.М., Козленко О.Г. Навчання біології учнів основної школи: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2019. 208 с.
2. Кондрашкіна С.М. Компетентнісний підхід на уроках біології: навчально-методичний посібник. Рівне: РОШПО, 2013. 60с.
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти / Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392.
4. Навчальна програма з основ здоров'я для 5–9 класів для загальноосвітніх навчальних закладів затверджена наказом МОН від 07 червня 2017 р. № 804.
5. Навчальна програма з біології для 6–9 класів для загальноосвітніх навчальних закладів затверджена наказом МОН від 07 червня 2017 р. № 804.

Додаткова:

6. Навчальна програма з природознавства для 5 класів для загальноосвітніх навчальних закладів затверджена наказом МОН від 07 червня 2017 р. № 804.
7. Коршевнік Т.В., Баштовий В.І. Природознавство. 5 кл.: підруч.для закл. заг. серед. освіти. 2-ге вид., доопрац. Київ, Генеза, 2018. 192 с.
8. Ярошенко О.Г., Бойко В.М. Природознавство. 5 кл.: підруч. для закл. заг. серед. Освіти. Вид. 2-ге, доопрац. Київ: Видавництво «Світоч», 2018. 224 с.
9. Костіков І.Ю. Біологія: підруч. для 6 кл. закладів загальної середньої освіти. Вид. 2-ге, доопр. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2020. 240 с.
10. Соболь Валерій. Біологія : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2015. 288 с.
11. Остапченко Л.І. Біологія: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Генеза, 2015. 256 с.
12. Василенко С. В., Гущина Н. І., Коломоєць Г.А. Основи здоров'я : підручник для 7 класу. Київ : Видавництво «Астон», 2015. 224 с.
13. Василенко С. В., Гущина Н. І., Колотій Л. П. Основи здоров'я :підручник для 8 класу. Харків : ФОЛЮ. 176 с.
14. Гущина Н. І., Василенко С. В., Колотій Л. П. Основи здоров'я : підручник для 9 класу. Київ : Видавництво «Сиция»,2017. 192 с.

Інформаційні ресурси:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти / Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>.
2. Навчальна програма з основ здоров'я для 5–9 класів для загальноосвітніх навчальних закладів затверджена наказом МОН від 07 червня 2017 р. № 804. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56137/>.
3. Навчальна програма з біології для 6–9 класів для загальноосвітніх навчальних закладів затверджена наказом МОН від 07 червня 2017 р. № 804. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://ru.osvita.ua/school/program/program-5-9/56139/>
4. Навчальна програма з природознавства для 5 класів для загальноосвітніх навчальних закладів затверджена наказом МОН від 07 червня 2017 р. № 804. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://ru.osvita.ua/school/program/program-5-9/56136/>
5. Соболь Валерій. Біологія : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2015. 288 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://abetka.in.ua/userfiles/pidr/Biologia71.pdf>
6. Остапченко Л.І. Біологія: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Генеза, 2015. 256 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.geneza.ua/sites/default/files/ebooks/7klas/Bio.Ostapchenko.7klas.pdf>
7. Гущина Н. І., Василенко С. В., Колотій Л. П. Основи здоров'я : підручник для 9 класу. Київ : Видавництво «Сиция», 2017. 192 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу :

<https://osvita.ua/school/textbook/9klas/56963/>.